

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐՁՐԱՊԱՑԻՒ ՓՈԽԱՐՔԱՅ

ԱՂԻ ՓԱՇԱՅԻՆ

Ի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մայիսի 4^Է Սուրառեան Վարժարանին համար յիշատակաց արժանի օրերէն մէկն եղաւ, չէ թէ իբր առանձնական վարժարան մը միայն մտածելով, այլ իբր մաս մը այն մեծ ազգատոհմին որ մէկ դիւցազնոյ մը անուամբը գրոշմեալ, թէպէտ իր հայրենի կեդրոնէն հեռու՝ բայց ո՛րք է երկիր ո՛րք է պարագայի և առթից մէջ նոյն դիւցազնոյն անուանը փառաւորութեանը փափաքող և ջանացող կը համարի զինքը։

Եւ այն օրը Փարիզի այն յիշեալ վարժարանին մէջ ազգային փառաց հանդէս մը կատարուեցաւ. բարձրապատիւ Լիւի փաշա ()սմանեան պետութեան Փոխարքայն, Փարիզի խաղաղութեան դաշնագրութեանը ծանր զբաղմունքները կատարելէն ետեւ, ()սմանեան պետութեան հայոց ազգին վրայ ունեցած խնամքը առանձին կերպով մը ցուցնելու զէլով, Փարիզի դեսպան Սէհէմէտ Ղէմիլ Պէյին հետ հաճեցաւ իր այցելութեամբը Սուրառեան վարժարանը պատուել. այս բարձրապատիւ անձանց հետ էին նաեւ՝ Լազիմ և Վեազիմ Պէյերը՝ Ֆուատ Փաշային երկու որդիքը, Լիւի Պէյ Լպարքոսին որդին, Լուրէտարին Պէյ, Վէմալ Լֆէնտի Բարձրագոյն Դրան դեսպանը՝ ի Պեռլին, Ղէլալ Պէյ, Սերվէր Լֆէնտի, Կաճիկեան Յակոբ Լֆէնտի, Վեօճիկեան Սերովբէ Բշա, Վերլճեան Յակոբ Բշա, Խոտիկեան Յովսէփ Բշա, Սանասեան Սեպուհ և Պօղոս Բշաներ, Փանոսեան Կոմիտաս Բշա և ուրիշ պատուելի ազգայինք ու գաղղիացիք։

Երբոր բարձրապատիւ Փոխարքայն և վսեմափայլ Վեսպանը վարժարանին դուռը հասան, վերատեսուչ վարդապետը՝ ուրիշ դասատու վարժապետներ, բոլոր աշակերտները և հրաւիրեալ անձինքները մէկտեղ ընդ առաջ ելլալով՝ դռնէն ընդունեց նոյն բարձրապատիւ մեծ Լպարքոսն ու վսեմափայլ Վեսպանը և վարժարանին ամենէն փառաւոր դահլիճը հրամայուց, որն որ զարգարած էր վարժարանին բարեյիշատակ հիմնադրին Բշա Սամուէլ Սուրառեան և Սեմին Սիւրիթարայ գեղեցիկ կենդանագիրներովը, ու այս երկուքին մէջ տեղը բարձրէն իբրեւ թէ կը հովանանար այս մեծաշուք ժողովոյն ու հանդիսին՝ մեր Սեհափառ Ենքնակալին Սուրբան Լպտիւլ-Սէհիտին փառաւոր կենդանագիրը. հոն Սուրառեան վարժարանին վերատեսուչ վարդապետը գաղղիարէն լեզուաւ համառօտ խօսք մը ըրաւ հայոց ազգին և Սիւրիթարեան Սիւրբանութեան և Սիւրիթարեան Սիւրբանութեան երախտագիտութիւնը ցուցնելով ժամանակիս մեծամեծ դիպուածներուն մէջ։

Որուն բարձրապատիւ փոխարքայն ալ համառօտ պատասխան տուաւ հետեւեալ իմաստով. « Եւ առ ուրախ եմ ու շնորհակալ կ'ըլլամ ձեր այս հայրենասէր զգացմանցը, ու կը բարեմաղթեմ որ այս իմաստներով երկար ատեն մեր հայրենեաց որդիքը դաստիարակէք. որպէս զի մեր տէրութեանը օգուտն առաջ երթայ։ Պէտք է որ մտքերնէս չհանենք ամենէնին մեծին՝ Սահմուտայ այն խօսքը որ կ'ըսէր. « Թէ՛ Սահմուտականն ու քրիստոնեայն միայն մէկը թի ու եկեղեցեաց մէջը կը ճանչնամ. անկէց դուրս՝ ամէնքն ալ մէկ եղբարք են, Լյոս պատասխանէս ետեւ, ուսանողներէն Փորթուգալեան Պ. Սիւրբայէլ՝ գաղղիարէն, ու Վերլէստէճեան Պ. Պետրոս՝ անգղիարէն մէյմէկ համառօտ խօսքեր զուրցեցին, որոնց ամենուն վրսեմափառ Փոխարքայն իր հաճութիւնը ցուցնելով շնորհակալութեան ու քաջալերութեան քանի մը խօսք զրուցեց. ու տեսնալով ուսումնասէր աշակերտաց օտար լեզուաց մէջ ունեցած յառաջադիմութիւնը, և թէ ինչպէս տեղեաց հեռաւորութէր պատճառաւ

պետը՝ ուրիշ դասատու վարժապետներ, բոլոր աշակերտները և հրաւիրեալ անձինքները մէկտեղ ընդ առաջ ելլալով՝ դռնէն ընդունեց նոյն բարձրապատիւ մեծ Լպարքոսն ու վսեմափայլ Վեսպանը և վարժարանին ամենէն փառաւոր դահլիճը հրամայուց, որն որ զարգարած էր վարժարանին բարեյիշատակ հիմնադրին Բշա Սամուէլ Սուրառեան և Սեմին Սիւրիթարայ գեղեցիկ կենդանագիրներովը, ու այս երկուքին մէջ տեղը բարձրէն իբրեւ թէ կը հովանանար այս մեծաշուք ժողովոյն ու հանդիսին՝ մեր Սեհափառ Ենքնակալին Սուրբան Լպտիւլ-Սէհիտին փառաւոր կենդանագիրը. հոն Սուրառեան վարժարանին վերատեսուչ վարդապետը գաղղիարէն լեզուաւ համառօտ խօսք մը ըրաւ հայոց ազգին և Սիւրիթարեան Սիւրբանութեան և Սիւրիթարեան Սիւրբանութեան երախտագիտութիւնը ցուցնելով ժամանակիս մեծամեծ դիպուածներուն մէջ։

Որուն բարձրապատիւ փոխարքայն ալ համառօտ պատասխան տուաւ հետեւեալ իմաստով. « Եւ առ ուրախ եմ ու շնորհակալ կ'ըլլամ ձեր այս հայրենասէր զգացմանցը, ու կը բարեմաղթեմ որ այս իմաստներով երկար ատեն մեր հայրենեաց որդիքը դաստիարակէք. որպէս զի մեր տէրութեանը օգուտն առաջ երթայ։ Պէտք է որ մտքերնէս չհանենք ամենէնին մեծին՝ Սահմուտայ այն խօսքը որ կ'ըսէր. « Թէ՛ Սահմուտականն ու քրիստոնեայն միայն մէկը թի ու եկեղեցեաց մէջը կը ճանչնամ. անկէց դուրս՝ ամէնքն ալ մէկ եղբարք են, Լյոս պատասխանէս ետեւ, ուսանողներէն Փորթուգալեան Պ. Սիւրբայէլ՝ գաղղիարէն, ու Վերլէստէճեան Պ. Պետրոս՝ անգղիարէն մէյմէկ համառօտ խօսքեր զուրցեցին, որոնց ամենուն վրսեմափառ Փոխարքայն իր հաճութիւնը ցուցնելով շնորհակալութեան ու քաջալերութեան քանի մը խօսք զրուցեց. ու տեսնալով ուսումնասէր աշակերտաց օտար լեզուաց մէջ ունեցած յառաջադիմութիւնը, և թէ ինչպէս տեղեաց հեռաւորութէր պատճառաւ

դժուար եղած է մինչև հիմայ տաճկե-
րէնի ալ յաջող վարժապետ մը ունե-
նալու , թէ բարձրապատիւ Փաշայն և
թէ վսեմափայլ Վեսպանը խօսք տուին
որ իրենք ամենայն փոյթ կ'ընեն որ այս
կարևոր լեզուին ալ հմուտ վարժապետ
մը խաւրեն , որպէս զի այսպիսի ընտիր
դաստիարակութեան պտուղը () սմա-
նեան տէրութիւնն ալ վայելէ :

Ինկէ վերջը յառաջագէմուսանողաց
գեղարուեստից աշխատութիւններն ալ
մեծ հաճութեամբ քննելով , շատ սի-
րով ընդունեցաւ բարձրապատիւ Փոխ-
խարքայն իրեն ներկայացուցած Տէր-
Վաւթեան Պ . Զովսեփին մէկ ճար-
տար ծառանկարը . անկէջ երաժշտու-
թեան սրահը մտաւ , ու շատ ախոր-
ժելով աշակերտաց քանի մը երգերուն
մտիկ դրաւ :

Լայցելութիւնը լմնցընելէն վերջը
բարձրապատիւ Եպարքոսն ու վսեմա-
փայլ Վեսպանը բոլոր իր հետը եկողնե-
րով մէկտեղ հաճեցան վարժարանին
փառաւոր սրահներուն մէկուն մէջ ճաշ
կերոյթն ընելու . ու գոհ և ուրախ սըր-
տիւ քաջալերելով աշակերտներն ու
վարժապետները , և խոստանալով իրենց
պաշտպանութիւնը վարժարանին զար-
գացմանը համար՝ մեկնեցաւ վարժա-
րանէն :

Սասնաւոր կերպով ցուցընել ուզե-
լով բարձրապատիւ Փոխարքայն թէ
ինչպէս Հայոց ազգին վարժարանը կը
պատուէ՝ ու մասնաւոր մտադրութիւն
ունի վրան , յոյս տուաւ որ աշակերտաց
յառաջագէմները տէրութեան մասնա-
ւոր իննամբը վայելեն . և իբր մշտնջե-
նաւոր յիշատակ այսպիսի օրուան՝ իր
կենդանագիրը խոստացաւ չնորհել :

Հանգիսին երկրորդ օրը նոյն ինքն
բարձրապատիւ Փոխարքայն մեր Լը-
հիապատիւ Վեր . Լըքեպիսկոպոս Լը-
բահօրը գրած թուղթին մէջ այսպէս
իր սրտին հաճութիւնը կը յայտնէր .
“ Վայցի այցելութեան ելայ Սուրա-
տեան հայ վարժարանին որն որ Սը-
խիթարեան Սիւրբանութեդ ձեռ-
քով կը կառավարուի , և որուն Ձեր

” Սեծութիւնը նախագահ կը բազմի
” իբրև Լըքեպիսկոպոս և ընդհանուր
” Լըբայ :

” Լըս վարժարանիս մէջի տիրած
” բարեկարգութիւնը , ու տղայոց ըրած
” յառաջագիմութիւնը ինծի շատ մեծ
” հաճութիւն մը պատճառեցին . չեմ
” տարակուսիր որ Ձեր ամենայն ջան-
” քը ուղղուած է սրբազան նպատա-
” կի մը , այնպիսի աշակերտներ դաս-
” տիարակելու՝ որ ըլլան արժանաւոր
” բարերարութեանց՝ զոր մեր օգոստա-
” փառ Լնքնակալը իր տէրութեանը
” հպատակ եղած ամեն ազգերուն ան-
” դադար կը շնորհէ :

” Լըպահօլ եմ ես , Վերապայծառ
” Տէր , որ Վուք կայսերական կառա-
” վարութեան այս վախճանին պիտի
” համապատասխանէք , ” :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Հասարակաց դիտարկին յրանաւախներ :

Նանրաչափը , ինչպէս որ յայտնի է ,
պիտանի որով և շատ ծանուցեալ գոր-
ծիք մըն է , որով որ մարդիկ օգուն ինչ-
պէս ըլլալը կրնան իմանալ : Լըսպիսի
օգտակար վախճան ունեցող գործիք մը
չէ թէ միայն օգերեւութաբանի մը ,
բնագէտի մը հարկաւոր կ'ըլլայ , հա-
պա նաւապետէն սկսեալ ինչուան էն
ետքի նաւավարը , ձկնորսը գեղացին ,
ամէնն ալ իրենց գործոյն ու պիտոյիցը
համեմատ՝ քիչ շատ հարկաւորութիւն
ունին այսպիսի գործիքի մը խորհրդա-
կցութեան :

Լայց ինծի տես որ ծանրաչափն ալ
անանկ գործի մըն է՝ որուն լեզուն թէ-
պէտեւ ամենուն ալ հարկաւոր , բայց ա-
մենուն ալ դիւրահասկանալի չէ . եր-
կար ունակութիւն կը պահանջէ : Զու-
ցուցածն ալ օգուն ներկայ վիճակն է .
պէտք է այդ պարզ ցուցմունքէն մնորդ